

Yttrande över "Vägar till hållbara vattentjänster" SOU 2018:34

Utredningen om hållbara vattentjänster innehåller inga förslag som avser plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Samspelet mellan PBL, miljöbalken, MB, och lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV, är emellertid väsentligt i planläggning och bygglovsprövning utifrån de allmänna intressena i PBL.

Boverkets yttrande är avgränsat till de förslag i LAV och förordning (2007:701) om allmänna vattentjänster, LAF, som har direkta beröringspunkter med PBL samt förslag om Boverkets åtaganden gällande vägledning kring vattentjänster.

Sammanfattning

Boverket anser att förslaget om särskild hänsyn till enskilda lösningar vid ordnandet av vattenförsörjning är otydlig till syftet och att den lagtekniska formuleringen leder fel. *Boverket avstyrker förslaget.*

Boverket ser ett värde i en obligatorisk kommunal planering av långsiktiga vattentjänster med hänsyn till klimatförändringarna. Planeringen kan underlätta översiktsplanläggning vad gäller bebyggelseriktningar och verksamhetsområden i LAV:s mening. En ökad belastning på allmänna va-anläggningar kan dock förorsakas av andra orsaker än vad den lagtekniska formuleringen ger vid handen. *Boverket tillstyrker förslaget.*

Boverket ser ett värde i en nationell tillsynsvägledande myndighet vad avser allmänna vattentjänster. *Boverket tillstyrker förslaget.*

Det stöd som utredningen anser att Boverket ska tillföra gentemot kommuner vid planläggning av allmänna vattentjänster, ser Boverket som mer avgränsat än den vägledning Boverket redan svarar för. *Boverket avstyrker förslaget.*

Allmänna intressen och vägledningsansvar

Tillgång till vatten och avlopp är en grundläggande förutsättning för mänsklig bosättning. Såväl vattenförsörjning som avlopp (va-tjänster) är allmänna intressen 2 kap. 5 § PBL. Dessa allmänna intressen ansluter till ett flertal andra allmänna intressen, inte minst människors hälsa och säkerhet.

Boverket har till uppgift att ge råd och stöd gentemot myndigheter, allmänhet och andra berörda inom Boverkets förvaltningsområde samt ge tillsynsvägledning i enlighet med förordning (2012:546) med instruktion för Boverket samt plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

Särskild hänsyn till enskilda va-lösningar 6 § andra stycket LAV

Utredningen föreslår att bedömningar av behovet av vattentjänster för befintlig eller blivande bebyggelse, ska ta ”särskild hänsyn” till möjligheten att lösa detta på ”annat sätt” än genom inrättandet av ett verksamhetsområde och allmänna va-anläggningar.

Boverket avstyrker förslaget. Nuvarande bestämmelse medger redan - om än motsatsvis en annan - i bemärkelsen enskild - lösning om inte kraven på ett lagstadgat miljö- och hälsoskydd påkallar ”ett större sammanhang”. Detta förutsätter också fortsättningsvis anslutning till allmän va-anläggning. De allmänna va-tjänsterna blir i denna kontext sekundära. Otydligheten sammanhänger främst med att begreppet ”ett större sammanhang” ibland har ansetts automatiskt inträda bara ett visst antal fastigheter eller abonnenter uppnås eller överskrids. Utslagsgivande enligt lagen är dock den explicita miljö- och hälsoskyddsaspekten och inte en numerisk dispensering från denna. Det finns dessutom en risk för ökad otydlighet genom den föreslagna bestämmelsen. Det föreslagna komplementära stycket handlar om bedömning av ”behovet” av en vattentjänst (6 § andra stycket LAV), medan gällande bedömningsgrund (6 § första stycket LAV) handlar om de miljö- och hälsoskyddsmässiga förutsättningarna för att ordna vattentjänster överhuvudtaget. Ett ”större sammanhang” kan således redan tillgodoses i enskild regi om villkor uppfylls. Det framgår inte av utredningen, och inte heller i övrigt av gällande lag, i vilket avseende ”särskild hänsyn” ökar möjligheten till valfrihet och enskilda va-lösningar. Mot bakgrund av angivet tolkningsläge kan det tydliggöras i lagen att sådana enskilda lösningar är jämställda med allmänna åtaganden så länge miljö- och hälsokriterierna tillgodoses.

Långsiktig planering för försörjning av vattentjänster 6 a § LAV

Utredningen föreslår en obligatorisk skyldighet för kommunerna att bereda och av kommunfullmäktige anta en plan för den långsiktiga försörjningen av allmänna va-tjänster. *Boverket tillstyrker förslaget* som kan bidra till ett fördjupat – och enhetligt - underlag som underlättar bedömningar om t.ex. lokaliseringsprövning i fysisk planering i stort liksom inrättandet av verksamhetsområden för allmänna vattentjänster.

Planen ska innehålla en redogörelse för hanteringen av en ökad belastning på allmänna va-anläggningar vid skyfall. Boverket anser att detta är en onödig begränsning av rapportskyldigheten. Ökad belastning och förhöjda inflöden i det allmänna va-nätet och till va-anläggningar kan orsakas av annat än skyfall. Begreppet skyfall är inte heller definierat i författning och de myndighetsdefinitioner som används, t.ex. av SMHI, är inte problemfria.

Den långsiktiga beredskapsplaneringen för att trygga försörjning av vattentjänster behöver beakta en mångfald andra risker, däribland långvarig torka eller låga grundvattennivåer, men också översvämningar från sjöar och vattendrag och stigande havsnivåer vilket kan följa av klimatförändringarna. Denna kommunala planering förutsätter en vidsträckt samverkan över nämnd- och förvaltningsgränser. LAV ger inte rådighet över alla de åtgärder som kan påkallas i planen endera i planläggning eller i verkställighet.

Samverkan vid tillsynsvägledning gentemot länsstyrelser 3 § LAF

Havs- och vattenmyndigheten föreslås få ansvar för tillsynsvägledning gentemot länsstyrelserna i frågor om 6 § LAV. Boverket föreslås biträda Havs- och vattenmyndigheten i frågor om 6 § LAV tillsammans med Naturvårdsverket och Livsmedelsverket.

Boverket tillstyrker förslaget. Behovet av en tillsynsvägledande myndighet är påtagligt och angeläget. Boverket ser också fördelar med att detta tillsynsansvar alternativt skulle kunna åläggas Naturvårdsverket men avstår från prioritering mellan de båda myndigheterna vad gäller detta uppdrag. Möjligheten till helhetsbedömning av vattentjänster och inte minst teknisk sakkunskap bör vara utslagsgivande för ställningstagandet. Av denna orsak ser Boverket det ändå som positivt att samverkansformerna med andra myndigheter har lyfts fram. Boverket är en given part i detta samarbete. Det vägledningsansvar som Boverket kan biträda Havs- och vattenmyndigheten med torde redan delvis omfattas av förordning (2012:546) med instruktion för Boverket, och i hög grad av samordningen av det nya myndighetsnätverket för klimatanpassningsarbetet. Boverket har i regeringsbeslut 2018-06-07 erhållit i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Uppdraget innefattar också ”dagvattenhantering, vattenförsörjning, avloppssystem”(s 2).

Vägledning och stöd till kommuner 4 § LAF

I förslag till ny bestämmelse i LAF föreslås att Boverket ges vägledningsansvar (”ge stöd åt kommuner vid arbetet”), med anledning av den redogörelse i plan om allmänna vattentjänster som skulle avkrävas kommunerna att anta enligt ny föreslagen lydelse i 6 a § LAV. Detta stöd ska enligt lagtexten inriktas på hantering av en ökad belastning på de allmänna va-anläggningarna vid skyfall.

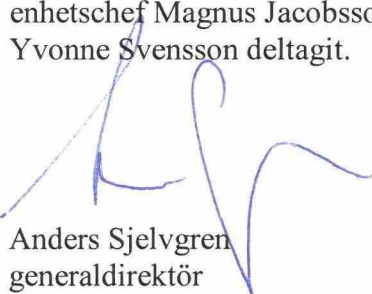
Boverket avstyrker förslaget.

Boverket har sedan tidigare vägledningsansvar om vatten och avlopp som allmänna intressen i PBL utifrån förordning (2012:546) med instruktion för Boverket och plan- och byggförordningen. Miljökvalitetsmålet God bebyggd

miljö som Boverket har uppföljningsansvar för har också bäring på dessa allmänna intressen. Boverkets vägledningsansvar är inte heller begränsat till enbart allmänna va-anläggningar utan *alla byggnadsverk och tomter*, således också enskilda va-anläggningar t.ex. vid tillsyn enligt 8 kap. PBL. I detta perspektiv är ett generellt vägledningsansvar utifrån PBL även fortsättningsvis att föredra framför en särreglering i andra författningar som synes begränsa eller selektera myndighetens ansvar och roll utan helhetsverkan.

Utöver detta har Boverket i regeringsbeslut i juni 2018 tilldelats en ny roll och ett specificerat ansvar som samordnande myndighet för det nationella klimatanpassningsarbetet. I klimatanpassningen ingår uttryckligen dagvattenhantering, vattenförsörjning och avloppstjänster. Boverket måste i sammanhanget anföra vikten av en förebyggande planering för en kritisk belastning i allmänna va-anläggningar av annan orsak än skyfall. En del av sådan planering är långsiktig och måste ansluta till bl.a. skötsel och underhållsbehov av va-anläggningar, en annan del är mer av beredskapskaraktär för momentana åtgärder i krislägen. I denna senare del måste planeringen förankras hos andra kommunala myndigheter, då den är mer vidsträckt än den rådighet som nuvarande lagstiftning ger huvudman för allmän va-anläggning.

I detta ärende har generaldirektör Anders Sjelvgren beslutat. Jurist Jörgen Lundqvist har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. enhetschef Magnus Jacobsson, avdelningschef Göran Persson och rättschef Yvonne Svensson deltagit.

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Jörgen Lundqvist
jurist